

Vida Virág SŰRŰ, SIKERES ÉVAD interjú SZÖGI CSABÁVAL

Szögi Csaba tizenkilenc éve működteti és vezeti a Közép-Európa Táncszínházat - a változó korokkal lépést tartva - mindig új formában és szisztémában. A jövőre jubiláló maroknyi együttes szerencsés helyzetben van, hogy ma egy budapesti kis színházban dolgozhat a Bethlen Gábor téren. Aki járt már a Bethlenben, tudja, hogy a falak is át vannak itatva művészettel; kevés olyan helyen jártam szerte a világban, ahol ilyen bensőséges közegben ismerhettem fel, hogy az itt dolgozók fókuszában az alkotás és az alkotói folyamat áll.

Milyen évadot zárt a Közép-Európa Táncszínház?

• Sűrű és sikeres évadot, öt bemutatóval. Gergye Krisztián a MU Terminál keretében létrehozott Zyklon-B felújítását, majd a T.E.S.T második részét állította színpadra társulata és táncosaink közreműködésével. Három 'Jocó' a Karavánnal, Virág Melinda az Altera Pars-szal és Réti Anna az Éjszakai műszakkal lépett idén a közönség elé. Gergye Krisztián és Virág Melinda bemutatóját nominálták a Lábán Rudolf-díjra, Krisztián pedig az évad legjobb alkotója díját kapta a Táncművészek Szövetségétől.

A táncosok közt lesz mozgás a következő évadban? Szerződnek újabb tagok, lesznek olyan táncosok, akik elhagyják az együttest?

• Igen, már kialakult a jövő évad gárdája. Három táncosunk szabadúszóként fog tovább dolgozni a KET-ben. Bora Gábor 12. éve társulati tag, idén pedagógusként végez a Magyar Táncművészeti Főiskolán, és a tanári hivatás miatt megváltozik az időbeosztása. Csakúgy, mint Blaskó Borbálának, aki szintén elfoglaltságai miatt nem tudja vállalni a teljes státuszt. Virág Melinda tavaly már bemutatkozott koreográfusként, s most kötetlenebb táncosi munka szükséges ahhoz, hogy alkotói feladataira elmélyültebben tudjon koncentrálni. Ő egyébként az első olyan alkotónk, aki egyszerre táncosként és koreográfusként is tevékenykedik

színházunkban. A MU Terminál most végző, harmadik évfolyamából két tehetséges fiatal csatlakozik jövőre az együtteshez.

Hány állandó koreográfusa van a KET-nek?

• Egy sincs, nyitott műhelyként működünk. Minden koreográfusunk meghívott alkotó, de többen közülük már dolgoztak a színházban. Gergye Krisztián és társulata például kooperációs viszonyban áll a KET-tel.

Mit jelent a kooperáció számotokra? Befogadó-színházi viszonyt?

• Nem, inkább úgy mondanám, nem befogadunk, hanem összefogunk. Az előadásokat a KET nem önállóan hozza létre, hanem az apparátust adja, mások pedig a táncosokat. Közös művészi munkát végzünk. Krisztián esetében ez úgy valósul meg, hogy a KET befogadja a koreográfus saját társulatát, és az alkotó emellett használja az együttesünk táncosait is a koreográfiáihoz, ha szüksége van rá.

Igen... és van, amikor a művészeti vezetőt is sikerül bekoreografálnia egy-egy előadásba... Idén táncosként is láthatott téged a KET közönsége a T.E.S.T. II.-ben. Hogyan élted meg azt a helyzetet, hogy újra előadóként léptél színpadra?

• Rémisztő, ijesztő, felemelő érzésekkel... A tánc-függőségem olyan, akár a drogosok szerhiánya. Egészen jól megvagyok nélküle, de ha újra hozzányúlok, újra a rabjává tesz. Persze más volt így, házon belül részt venni egy produkcióban... Ha kapnék felkérést, elgondolkodnék rajta, de nem hiszem, hogy beleférne az időmbe, hogy más színházakba járjak próbálni. Nagyon lefoglalnak a művészeti vezetéssel kapcsolatos feladatok. Ráadásul hiába vagyunk kiemelkedően támogatott társulat, még így is anyagi gondokkal küzdünk. A számok magukért beszélnek: 2003-ban 20 millió forintból gazdálkodtunk, 2008-ban 22,5 millióból. Ha mégis úgy adódna, hogy valaki táncosként gondolna rám... nem tudhatom, mit hoz a jövő...

Május harmincadikán hivatalosan is véget ér az évad a Közép-Európa Táncszínházban. Valóban szünetet tartotok nyáron, vagy folytatódik a munka a zárt ajtók mögött?

• Szeretem a nyarat meghagyni a táncosoknak, mert ilyenkor tudnak elvállalni olyan szerepeket, amelyeket az évad alatt nem, amivel keresni is tudnak... Sajnos mi nagyon keveset tudunk fizetni nekik év közben. Ennek ellenére viszont nyáron is folynak próbák, készülünk a következő évadra - az adminisztráció nyáron sem pihenhet - és természetesen részt veszünk hazai és külföldi fesztiválokon. Idén a veszprémi és győri fesztiválon lépünk fel, és augusztusban a düsseldorfi táncvásáron standot bérelünk. Ez lesz az első ilyen jellegű nagy, közös nemzetközi megjelenés. A rendezvény viszont több lesz számunkra, mint egyszerű vásár...

Értésüléseim szerint Németországban nagy sikere volt a veletek dolgozó együttesek és koreográfusok repertoárjaiból összeállított és kiküldött anyagnak.

• Így van és örültünk a jó fogadtatásnak. A táncvásáron bárki bérelhet standot, de nem mindenkit hívnak meg a showcase-programba. Ez azt jelenti, hogy a külföldi szakemberek által kiválogatott előadásokból a vásár központjában felállított színpadon részleteket mutathatnak be az együttesek.

Mindenki kb. 20 percet. Krisztián egonegonon című, egyórás előadását végig kérték, főműsoridőben, az esti órákban, amikor a rendezvény a leglátogatottabb. Hogyan jött az ötlet, hogy egy ilyen fórumon jelenjetelek meg?

• Igazából menedzsert kerestünk, amikor régi ismerősömmel, Lelkes Zsófiával hozott össze a sors és a témával kapcsolatban beszélgetni kezdtünk. Korábban Zsófia a Nemzeti Táncszínházban, a nemzetközi kapcsolatok referensként dolgozott, most Ausztriában és Németországban tanul. Az ő javaslatára készítettünk el egy montázs-videót; tapasztalatai és tanácsai is beépültek a kiküldött anyagba. A kinti feladatokat is ő irányítja, tartja kézben. Mindezek előtt azonban - lassan hagyománnyá váló - eseményre készültök. A Független Színházak Szövetsége - melynek alelnöke vagy - és a MU Színház közösen rendezi meg a III. Monotánc Fesztivált.

Vida Virág TRANZIT VÁRÓ - A MU TERMINÁL

beszélgetés FEJES ÁDÁMMAL

A harmadik évfolyam végez idén májusban a MU Terminálban. Pontos definíció azonban még most sem született a kezdeményezés meghatározására, jöllehet körülíró szövegeket tucatjával találni a Terminálról megjelent kritikákban és ajánlókban. A szakmai köztudatban is ellentmondásos hiedelmek élnek arról, hogy a MU Terminál tehetségeket képző intézmény, avagy ideiglenesen összeálló, fiatalokból verbuválódó kortárs együttes. Valójában mindkét teória helytálló, bár pontosan kidolgozott működési struktúrát még maguk a vezetők sem tudnak felmutatni. Ennek ellenére az eredmények vitathatatlanok, a siker oka azonban még kutatás tárgya lehet. Ami bizonyos: a táncosok egy év alatt szembetűnő fejlődésen mennek keresztül - ami tanítási-tanulási folyamatot feltételez -, másrészt, 2005 óta, összesen húsz bemutató áll a három "gyakorlótársulat" háta mögött. Fejes Ádám kortárs koreográfus, a kezdetektől vezetőként irányítja a munkát.

Minek nevezné a MU Terminált?

• Társulatnak. Egy társulatban a táncosok tréningeznek, koreográfiát tanulnak, bemutatják... Mi is pontosan eszerint működünk, azzal a különbséggel, hogy ez az együttes meghatározott időre - egy évre - jön létre, szakmai tapasztalatszerzés céljából; illetve a számos vendégszakember tréningjei által sokrétű háttérképzést kapnak a tagjaink. Nincsenek intézményesült formák, nincs tematika, órarend, csupán rendszeresség van - dolgozunk minden nap.

Tőlünk a lehetőséget kapják meg a táncosok tapasztalatuk és tudásuk gyarapítására.

Hogyan született meg a Terminál gondolata?

• Szerencsésen találkozott össze az akkori életutam, élethelyzetem, alkotói érettségem; másrészt a MU Színház viszonylag kihasználatlanul álló próbaterme kifejezetten alkalmas helynek bizonyult egy ilyen jellegű kezdeményezéshez. Pedagógusi tapasztalataim alapján tudtam, hogy nem a növendékek kinevelése foglalkoztat, de mindenképpen fiatalokkal szerettem volna dolgozni. Olyan táncosokkal, akik szakmai tudással a hátuk mögött, pályájuk elején állnak, támogatásra szorulnak, a lehetőségeket keresik, hogy megmutathassák magukat - nyitottak és tetterre készek. Felismertem, hogy a kellő információ, a kapcsolatok, a közeg és a szakmai ismeretek megszerzésében tudok nekik segíteni, ezáltal pályájukon könnyebb lesz az indulás.

A MU Terminál project-szerű modellje külföldről "importált", átvett dolog, vagy saját ötleted alapján valósult meg?

• Ez egy érdekes kérdés, mert - egy félreértés miatt - átvettem egy dolgot, ami nem létezik. Minden nyáron intenzív tréninget vezetek skandináv táncosok részére, és egy alkalommal - az órák szünetében - amikor az elhelyezkedési lehetőségekről kérdeztem az egyik fiatal svéd táncosnőt, ő említette, hogy el fog menni egy együtteshez, ahol csak két évet tölt el, mielőtt komolyabb társulatok meghallgatásain próbálkozik majd. A szavaiából úgy vettem ki, hogy ez egy "gyakorlótársulat", ahol a szakma csínját-bínját kitanulhatják a fiatalok. Ma már tudom, hogy valójában más formában működik ugyan Svédországban hasonló intézmény, de ez nem vehető össze a mi MU Terminálunkkal. Így ez egy sajátosan magyar kezdeményezésnek mondható.

Kialakult az elképzelésed. Ki állt melléd a megvalósításban?

• Az első bemutatómat 1998-99-ben tartottam meg a MU Színház falai között, és azóta komoly szakmai-baráti kapcsolat fűz össze Leszták Tiborral, a MU Színház művészeti vezetőjével, aki nélkül ma nem működhetne a Terminál. Felmerült az évek során az is, hogy saját együttest alapítok, aminek a bázisa a MU lenne, de véleményem szerint nincs szükség újabb kortárs együttesre ma Budapesten; és ebben Tibor is egyetértett.

A Terminál létrehozásának lehetőségében ő azonnal látott fantáziát, úgy gondolta ez lehet az, amit kerestünk és támogatta az elképzelésemet.

Mikor ismerted fel, hogy a magyar oktatási rendszerben van olyan hiányosság, hogy a kikerülő fiatal táncosok utógondozásával semmilyen intézmény nem foglalkozik?

• Inkább csak azt tapasztaltam, hogy a vidéki iskolákban végző tehetséges gyerekek tanulmányaik befejezése után nem kapnak meghívásokat, felkéréseket, mert egyszerűen nem ismeri őket a szakma. Azt láttam, hogy az intenzív iskolai közegeből kilépve - valaki bármennyire tehetséges és ambiciózus -, ha egy-két évig nem kap munkát, elvesz a szakma számára. Éreztem magamban annyi erőt, hogy egy-egy éves képzés során olyan személyiségeket, olyan egyéni kvalitásokkal rendelkező táncosokat tudok formálni, akik aztán sokkal nagyobb eséllyel maradnak a pályán.

Honnan érkeznek a táncosok?

• Szakközépiskolákból és az amatőr vonalról olyanok, akik kurzusokon tanulták a kortárs technikákat korábban. Az első évben mindenkit felvettünk, aki jelentkezett, ma már abban a helyzetben vagyunk, hogy felvételin válogathatunk a jelentkezők közül. Évről-évre nagyobb a túljelentkezés.

Milyen szempontok dominálnak a felvételin? Ki dönt abban, hogy ki kerül be a Terminál tagjainak sorába? Van bizottság?

• Hivatalosan felállított bizottság nincsen. Hámor Józseffel, a Terminál művészeti vezetőjével szoktuk megnézni - egy próbatánc keretében - a fiatalokat, és próbálok a felvételre behívni azokat a koreográfusokat is, akikkel majd a leendő évfolyam fog dolgozni. Végeredményben én döntöttem el, hogy ki kerülhet be. Köztudott, hogy a táncszakmában kevés a fiú, illetve egy ilyen programnak jót tehet, ha külföldiek is részt vesznek a munkában. A válogatáskor valaki is előnyhöz juthat ilyen szempontok alapján?

• Nem. Számomra csak az számít, hogy ki mennyire felkészült és elhivatott. Semmilyen megkülönböztetés nincs a felvételin. Bár nagyon kellenének a fiúk, mégsem tartanám azt jó útnak, ha tehetséges lányok helyett kevésbe tehetséges fiúkat vennénk fel. Külföldiek pedig jelentkezhetnek; a rendszer nyitott.

Hány éves korig lehet jelentkezni a Terminálba? Van korosztályi limit?

• Nincs. Inkább csak azt vesszük figyelembe, hogy életviteli visszalépés ne legyen, mert azt előbb-utóbb kudarcnak élné meg a táncos és az a csoport számára is demoralizáló. Például, ha valaki már dolgozott neves együttesben, akkor számára a Terminál nem megfelelő közeg. Ez a program azoknak szól, akik eddig még nem kapták meg a lehetőséget arra, hogy benne legyenek egy társulatban.

Három éve fesztiváligazgatóként koordinálsz a rendezvényt. Változik valami az előző évekhez képest?

• Azt gondolom, hogy minden fesztivál életében a harmadik év a fordulópont. Az első kettő még eufórikus, a harmadik viszont kijelöli a továbbhaladás irányát és a fesztivál jövőbeni helyét, lehetőségeit. Most először szakmai beszélgetést rendezünk, melynek témája a monotánc fogalmának műfaji meghatározása. Szándékoltan nem szólótáncról beszélünk; a monotánc kifejezés a monodráma analógiájára született, amikor néhány évvel ezelőtt Énekes Istvánnal nekiláttunk a fesztivál megvalósításának. Ez az oka annak, hogy a programba kerülő produkciók kiválasztásakor sem ragaszkodunk az egyszemélyes előadásokhoz, inkább a személyes vallomás meglétét tekintjük kritériumnak.

Lehet arról vitázni, hogy például Kovács Gerzson Péter vagy Horváth Csaba improvizatív előadása egy-egy zenésszel vagy egy közreműködővel monotáncnak minősül-e...?

Hogyan képzelsz el a fesztivál jövőjét?

• A Monotánc Fesztivál az egyetlen tematizált kortárs táncsemény Magyarországon. Ezen nem szeretnénk változtatni, ahogyan a díjazáson sem.

Évente egyetlen díjat (Mono-díj) adunk ki a közönség szavazatai alapján - úgy gondolom, hogy a nézők értékelése hiteles. Terveinkben szerepel viszont, hogy a fesztivál két évente visszatérjen eredeti helyszínére, Dunaújvárosba. Más közeget biztosít a vidéki város a rendezvénynek, mint a főváros és az összefüggés több szakmai programra is lehetőséget ad. Emellett szeretném, ha tovább erősödne a külföldi résztvevők aránya, mert már a kezdetekkor nemzetközi fesztivált kívántunk létrehozni.

Mindez nem művészi, hanem anyagi kérdés.

Az ideai találkozón a szakemberek talán általánosan elfogadható definíciót adnak a monotánc kifejezésre.

Mit jelent számodra ez a fogalom?

• Személyes alkotást, és hiteles előadót, mert itt hamar kiderül, hogy ki az, aki blöfföl.